

CİLT 13, SAYI: 8, AĞUSTOS 1985

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) AĞUSTOS 1985

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı *Ş.Şahap Kocatopçu*

Yazı İşleri Müdürü:

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No.233/9

Harbiye - İST. Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

*Basıldığı Yer: Lebib Yalkın Yayınları
ve Basım İşleri A.Ş.*

Telefon: 143 15 75 / 5 Hat

Bu Sayıda,

1975 - 82 döneminde OPEC Pazarında En Başarılı İhracatçı: TÜRKİYE.....	4
Avrupa Ekonomileri Zor Durumda	9
Sanayi - Eğitim İşbirliği	13
Firmaların Yöresel Tasarruflarla Finansmanı	17
Japonya'da Teknoloji Pazarları (Teknopoller)	21
Avrupa'da Yüksek Teknolojiye İlgisi Artıyor	25
Bilgisayar ve İstihdam Kaybı.....	28

1975 - 82 döneminde OPEC Pazarında En Başarılı İhracatçı : TÜRKİYE.....

Özellikle 1970'li yılların başından beri, OPEC ülkelerinin (Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı) artan petrol gelirleriyle dünya ülkelerinin en başta gelen ihracat pazarı olmuştur. Kısaca OPEC pazarı diye adlandırılan bu pazarı paylaşan ülkelerin başında OECD ülkeleri gelmektedir. Dünya konjonktürünün özellikle olumlu olduğu 1972-75 döneminde gelişmiş 7 OECD ülkesinin ihracatının dönemsel artışı yüzde 59.2 gibi yüksek bir orana ulaşırken, bu ülkelerin 1975-82 dönemindeki ihracatın artış hızı yüzde 12.9'a gerilerken, diğer 14 gelişmekte olan ülkelerin de bulunduğu diğer OECD ülkelerinin ihracat artışı da aynı dönemler içinde sırasıyla ortalama olarak yüzde 59.3'den yüzde 16.9'a düşmüştür. Toplam OECD ülkelerinin ihracatının dönemsel artışı 1972-75'de yüzde 59.1, 1975-82'de ise yüzde 13.5 olmuştur.

Bu dönemde Türkiye'nin ihracatı ise, dönemsel olarak 1972-75'de yüzde 46.0 ve 1975-82 de ise yüzde 49.7'lik artışlar göstermiştir. 1975-82'de gerçekleşen artış OECD ülkelerinin içinde görülen en yüksek artıştır.

OECD ülkelerinin son dönemde ise 1984/83'de ihracatın dönemsel artışı negatif seyir göstermektedir. 7 gelişmiş OECD ülkelerinin 1984/83'de ihracatın dönemsel artışı negatif seyir göstermektedir. 7 gelişmiş OECD ülkesinde ortalama ihracat artışı -yüzde -14.1 düşerken, diğer 14 OECD ülkesinde aynı dönemde ihracat artışı -yüzde -11.0'e gerilemiştir. Toplam OECD ülkelerinin ortalama ihracat performansı ise -yüzde -13.0 azalma göstermiştir. OECD ülkelerinin toplam ihracatlarının içindeki OPEC ihracatının artış trendi ise 1972-73 döneminde ortalama olarak yüzde 4.1 artış kaydederken, 1975-82 döneminde ihracat artışı yüzde 8.8'e yükselmiştir. İhracattaki artışın temel nedenlerinden en başta geleni OPEC ülkelerinin artan petrol gelirleri ve ithalat hacmidir.

1984 yılında ise OECD ülkelerinin OPEC'e olan ihracatlarındaki artış ise ortalama

olarak yüzde 6.8'dir. OPEC ülkelerine yapılan ihracatta en büyük artışı gösteren ülkelerin başında 1972-73'de yüzde 7.0'lik artışla Japonya, yüzde 5.8'lük artışla İngiltere, yüzde 5.3'lük artışla ise ABD ve İtalya önde gelen ülkelerdir. Aynı dönemde başarı gösteren diğer ülkerin başında ise yüzde 6.1'lik artışla İspanya dikkat çekerken, Türkiye bu dönemde yüzde 3.9'luk artışla önemli bir başarı göstermiştir. 1975-82 döneminde ise, OPEC'e ihracattaki en başarılı ülke Türkiye görülmektedir. Bu dönem içinde Türkiye bu ülkelere ihracatını yüzde 16.0 artırmayı başarmıştır, aynı dönemde Japonya'daki artış yüzde 14.5, İtalya'daki artış ise yüzde 12.8 ve Yunanistan'daki artış yüzde 15.1 ile en başarılı ihracat artışı kaydeden diğer ülkelerdir.

OECD ülkelerinin toplam ihracatları içindeki OPEC pazarının payı ise, 7 OECD ülkesinin (ABD, Japonya, F.Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Kanada) yüzde 80'sini aşmaktadır. 1972-73'de bu ülkelerin payı yüzde 84.2, 1975-82'de yüzde 82.9 düşerken, 1984 yılında yüzde 79.0'dur. Diğer 14 OECD ülkesinin payı ise aynı dönemler içinde yüzde 14.2'den

yüzde 15.9 ve 1984 sonunda yüzde 19.1'e yükselmiştir. Toplam ihracatları içinde OPEC'in payının en yüksek olduğu ülkelerin başında ABD, Japonya, Alman İngiltere ve İtalya önde gelmektedir. Türkiye ise 1972-73'de, yüzde 0.3 olan pazar payını 1975-82 döneminde ise yüzde 0.6'ya yükseltebilmiştir. Ancak 1984 yılında pazar payımız büyük bir gelişimle yüzde 3.0'a yükselmiş bulunmaktadır. OECD ülkeleri 1984 yılında OPEC ülkelerine yönelik olarak toplam 83.2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin aynı yıldaki bu ülkelere ihracatı ise 2.5 milyar dolara ulaşmıştır.

OECD ÜLKELERİNİN OPEC'E İHRACATI

ÜLKELER	İhracatın Dönemsel Artışı (%) 1984/83		1972-73		1975-82		1972-73		1975-82		1984	
	% Artış	% Artış	OPEC İhracatı (Milyar \$)	Toplam İhracat İçindeki OPEC İhracatı (%)	OPEC İhracatı (Milyar \$)	Toplam İhracat İçindeki OPEC İhracatı (%)	OPEC Pazarındaki payı (%)	Toplam İhracat İçindeki OPEC İhracatı (%)	OPEC Pazarındaki payı (%)	Toplam İhracat İçindeki OPEC İhracatı (%)	OPEC Pazarındaki payı (%)	1984
ABD	57,3	11,4	-14,9	5,3	10,1	6,6	22,9	20,5	17,3	14,4	14,4	14,4
JAPONYA	65,2	14,5	-17,0	7,0	14,5	9,3	16,4	18,1	19,0	15,8	15,8	15,8
ALMANYA	66,8	12,7	-21,0	3,3	8,0	5,7	13,2	14,3	11,7	9,8	9,8	9,8
FRANSA	61,8	11,0	4,2	4,8	9,3	9,7	10,6	9,4	10,9	9,1	9,1	9,1
İNGİLTERE	47,4	12,2	-15,8	5,8	10,4	7,2	11,5	9,8	5,1	6,7	6,7	6,7
İTALYA	57,7	16,3	-14,8	5,3	12,8	11,8	7,8	9,2	10,1	8,4	8,4	8,4
KANADA	39,7	16,8	-2,9	1,2	2,5	1,7	1,9	1,6	1,8	1,5	1,5	1,5
7 ÜLKE TOPLAMI	59,2	12,9	-14,1	4,7	9,9	7,3	84,2	82,9	79,0	65,7	65,7	65,7
AVUSTURYA	66,1	18,5	-11,7	2,2	5,8	6,4	0,7	0,9	1,2	1,0	1,0	1,0
BELÇİKA-LÜKSEMBURG	60,8	10,5	-1,8	1,9	4,5	3,7	2,6	2,6	2,4	2,0	2,0	2,0
DANİMARKA	62,1	12,5	-14,8	1,9	4,6	4,6	0,7	0,7	0,9	0,7	0,7	0,7
FINLANDIYA	56,4	24,1	-18,6	1,3	3,8	3,1	0,3	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
YUNANİSTAN	98,3	13,2	-15,1	3,7	15,1	12,1	0,3	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
İZLANDA	52,5	30,6	-59,5	0,3	4,4	1,8	0	0	0	0	0	0
İRLANDA	89,5	29,3	-6,4	0,7	4,1	3,7	0,1	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
HOLLANDA	51,9	13,6	-14,0	2,4	4,8	3,9	3,4	3,3	3,1	2,5	2,5	2,5
NORVEÇ	60,8	10,5	-46,5	1,0	2,1	0,7	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
PORTEKİZ	50,1	18,6	-22,4	0,8	2,2	2,5	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
İSPANYA	56,0	20,8	-21,9	6,1	12,3	9,1	1,9	2,2	2,6	2,1	2,1	2,1
İSVİÇE	69,7	14,1	-16,6	1,8	5,5	5,1	1,3	1,6	1,8	1,5	1,5	1,5
İSVİÇRE	54,6	15,3	-12,7	3,5	7,7	7,1	2,1	2,1	2,2	1,8	1,8	1,8
TÜRKİYE	46,0	49,7	14,4	3,9	16,0	35,4	0,3	0,6	3,0	2,5	2,5	2,5
14 ÜLKE TOPLAMI AVRUPA	59,3	16,9	-11,0	2,3	5,7	5,5	14,2	15,9	19,1	15,9	15,9	15,9
AVUSTRALYA	54,7	12,8	27,3	2,8	5,9	6,7	1,6	1,3	1,9	1,6	1,6	1,6
TOPLAM ÜLKELER	58,8	16,6	-8,5	2,4	5,7	5,6	15,8	17,1	21,0	17,5	17,5	17,5
TOPLAM OECD	59,1	13,5	-13,0	4,1	8,8	6,8	100,0	100,0	100,0	83,2	83,2	83,2

Avrupa Ekonomileri Zor Durumda.....

Son üç yıldır Batı Avrupa ilk petrol şokundan sonra en kötü ekonomik krizi yaşamaktadır. Önde gelen sanayiciler piyasadaki dinamizmin iyice azaldığını bildirmektedirler. Avrupa özellikle gıda, ilaç ve taşıt araçları endüstrilerinde uluslararası bir başarıya sahiptir. Bunların yanısıra çok çeşitli mamuller de dünya piyasalarında yer edinmişlerdir. Ancak bu endüstri kollarındaki başarılar Avrupa ekonomisindeki genel gerilemeyi gizleyememektedir. Bu açıdan dikkati çeken üç önemli nokta vardır:

1. ABD ve Japonya'da yüzde 7.25 ve yüzde 2.5 olan işsizlik Avrupa'da yüzde 11'e kadar yükselmiştir. ABD'de 1970'den beri 20 milyon yeni iş yaratılırken, Avrupa'da yeni iş imkanları tam bir duraklama göstermiştir.

2. Özellikle hükümetin desteği ile modası geçmiş sınai yapıların korunması sonucu

fazla kapasite ve uygun olmayan bir ölçek ekonomisi ortaya çıkmıştır. ABD'de yeni kurulan şirketler eskileri sarsarken, Avrupa'da tüm ümitler eski şirketlere bağlanmıştır.

3. Yüksek teknoloji geliştirmedeki çabaları pek ileri gidememiştir. OECD Avrupa'nın diğer ülkelere gıda ve hammadde sağladığını, ancak tekniklerin geri olduğunu belirtirken, az gelişmiş ülkelerden ciddi bir rekabetle karşılaşmanın muhtemel olduğunu ileri sürmüştür.

ABD ve Japon şirketlerinin satın aldıklarından 5 misli fazla bilgisayar ve elektrikli aletleri AET'ye sattıkları ve bu aletlerin kendi ülkelerinde çok yaygın bir şekilde kullanıldığı anlaşılmıştır. Avrupa'nın ise sadece daha önceden mukayeseli avantaja sahip olduğu endüstri kollarında (makina ve imalat) bu başarıyı devam ettirdiği gözlenmektedir. Yeni teknolojiler daha çok teknik becerilerin ve eğitimin yüksek olduğu Batı Almanya, İsveç ve İsviçre'de uygulanmaktadır. Ancak dünya çapında ilgi gören yeni bir ekonomik aktivite yaratmakta Avrupalılar pek başarılı olmamışlardır. Avrupa hala

gerekli insan kaynağı teknik ve finansal sermayeye sahip olduğu halde, bu kaynakları kârlı bir endüstri dalı haline getirmek için gerekli yönetim ve organizasyon eksiktir. Sınai kuruluşlar ve mali kurumlar, Avrupa'da yeterli girişimcinin bulunamaması nedeni ile yatırımları ABD'ne kaydırmaktan şikayetcidirler.

Ekonomik krize rağmen, Batı Almanya'da otobüs, otomotiv endüstrisinde elektronik parçalar sağlayan şirketler, İsviçre'de saat, İngiltere'de ilaç ve İsveç'te robot imal eden şirketler hala pazarlarda söz sahibidirler. Bu şirketlerin ortak özellikleri pazarı bir bütün olarak ve Avrupa'nın ötesinde görebilme, açık ve kesin çizgilerle belirlenmiş bir işe ciddi şekilde inanma ve hükümetlerin kendilerini korumasına fazlaca güvenmemedir. Bugün artık diğer belli başlı endüstriler de (çelik, ağır sanayi, tekstil) yeni mamuller yaratmanın ve verimsiz üretim usullerini terk etmenin gerekli olduğuna aksi takdirde çökme tehlikesinin başgöstereceğine inanmışlardır. Kapasitenin talebi en az 2.5 milyon adet aştığı bir piyasada çalışan Avrupa'nın büyük otomobil üreticileri uzun za-

mandan beri subvansiyonlar ve ithal kısıtlamaları ile ayakta durmaktadırlar. Telekonimikasyon ve bilgisayar endüstrilerinde de durum pek farklı değildir. Bugün korunmuş olan endüstri kolları tam rekabete açıldıklarında çok zorluk çekeceklerini bildiklerinden şimdiden bazı düzenlemelere gitme yollarını aramaktadırlar.

Bugün en çok sorulan soru Avrupa'nın diğer ülkelerle açığını kapayıp kapayamayacağıdır. Bu kıtadaki bölünmeler devam ederse, Avrupa'nın farklı bölgeleri: farklı hızda ilerleme kaydedecektir. Diğer bir nokta Avrupa'nın ekonomik açıdan nispi pozisyonu diğer ülkelerin özellikle Japonya ve ABD performansına bağlı olacaktır.

Reganomics'in getirdiği patlama sona ererse, ABD imalat sanayiinde bir zayıflama olacağına dair yaygın bir belirti vardır. Bunun yanı sıra çelik ve oto endüstrileri de sıkıntıya düşebilir. Bununla birlikte Avrupa'luların ABD ekonomisini olumsuz etkileyen bazı sorunlardan kendilerini tamamıyla koruyabilecekleri sanılmamaktadır.

Sanayi - Eğitim İşbirliği

Eğitim sistemimiz içinde Türk Sanayiinin ihtiyaı olan "Ara İnsangücü"n yetiştir-
meyi hedef alan sanayi-eğitim işbirliği
nemini giderek arttırmaktadır.

Artan nüfusu ve ihracata yönelen ve dıřa
açılma sürecine giren sanayimizin ara
insan gücünün giderek artan ihtiyaı so-
runun gündeme gelmesine neden olmak-
tadır. Batı lkelerinde sanayi-eğitim işbir-
liđinin en iyi göstergesi, orta eđitimdeki
Öđrenci dağılımında görülmektedir. Sana-
yileşmiş ülkelerde çoğunlukla ağırlıklı
orta eğitim; mesleki ve teknik eğitimde
yođunlařmakta, genel eğitimin payı ise
giderek küçülmektedir.

**OECD Ülkelerinde Orta Eğitimde
Dağılımı (%)**
(Tam gün veya Yarım gün)

Ülkeler	Mesleki ve Teknik Eğitim	Genel Eğitim
Almanya (1982)	79.4	20.5
Fransa (1982)	60.2	39.8
İtalya (1982)	65.1	33.9
Avusturya (1982)	82.5	17.5
Belçika (1982)	55.5	44.5
İngiltere (1981)	43.3	56.7
İsviçre (1981)	75.1	24.9
İspanya (1981)	45.8	54.2
Yunanistan (1979)	18.5	81.5
Türkiye (1981)	27.8	72.2

Az gelişmiş ülkelerde ise uygulama, daha fazla eğitim olmakta, ancak uygun eğitim verilememektedir. Temelde sanayileşme çabası içindeki bir ülke için mesleki ve teknik eğitim itici güç olmaktadır. Önce sanayileşip sonra teknik ve mesleki eğitime önem vermek bugün için mümkün değildir. Örneğin Almanya'da mesleki ve teknik eğitim görenlerin oranı yüzde 80 dolayındadır. Geleneksel okulların

yanında, teknik ve mesleki eğitim "Berufsschule" ile yaygınlaştırılmıştır. Bu okullardan mezun olanlar ise, "Fachschule" eğitimi görebilmektedir. Böylece gençlerin formasyonlarına bağlı olarak orta öğretimi meslek ağırlıklı ayrı okullar halinde yürütülmektedir. Fransa'da ise klasik eğitimin yanında teknik eğitimde örgün ve yaygın biçimde gerçekleştirebilmiştir. Orta öğrenimdeki teknik eleman yetiştiren (Lycees techniques) ve (colleges d'enseignement techniques) yoluyla sağlandığı gibi yoğun biçimde ve sanayiinin önderliğinde (formation-mairon) kursları ve sertifikaları yoluyla teknik eğitim sağlanmaktadır. İngiltere'de ise meslek eğitim diğerlerine nazaran daha az şekle bağlanmıştır. Her ne kadar sanayi içi eğitim (çıraklık-ustalık) korunmuşsa da Almanya'daki kadar gelişmiş bir düzeyde değildir.

Ülkemizde ise; 1981 verilerine göre Teknik ve mesleki eğitim oranı yüzde 27.8 gibi düşük bir orandadır. DPT verilerine göre Mesleki ve Teknik okul açığı önümüzdeki 5 yıl içinde önemli boyutlara ulaşacaktır. Orta ve Lise çağındaki öğrencilerin büyük kısmı (OECD verilerine

göre yüzde 75'ine yakın) genel eğitim kuruluşlarına devam etmekte ve mezun olanların büyük bölümü üniversitelere giremezlerse işsizler sınıfına katılmaktadır. Mesleki ve Teknik Lise mezunlarının yüzde 80'i de aldıkları eğitimi yetersiz gördüklerinden üniversite eğitimine başvurmaktadır. Böylece ülkemizde sanayi-eğitim işbirliği yüksek öğretim düzeyinde de sağlanamamıştır. Sanayi-eğitim işbirliğinin sağlanması halinde, sanayinin ve toplumun gerekli işgücü ihtiyacı karşılanacaktır. Bu elemanlar uygulamada yeterli, üretken ve çağdaş bir sanayileşme için vazgeçilmez unsurlardır. Bu nedenle sanayi ve meslek kuruluşlarının önderliği ve organizasyonu altında, devletin denetim ve desteği de sağlanarak, mahalli meslek kursları ve okullarına yönelinmesi, uzun dönemde klasik orta eğitimden, mesleki ve teknik eğitime geçilmesi zorunlu görülmektedir.

Firmaların Yöresel Tasarruflarla Finansmanı.....

Firma iflaslarının yaygınlaştığı, nüfus artış hızına paralel istihdam genişlemesinin yaratılmadığı, banka kredilerinin kıt ve kredi maliyetlerinin yüksek olduğu dönemlerde firmalar, fon ihtiyaçlarını yöre halkının tasarruflarından karşılayabilmektedirler.

Geçtiğimiz yıl, Fransa'da yapılan bir ankette, yöreler, sanayileşmişlik düzeylerine, nüfus yoğunluklarını ve o yörede faaliyet gösteren firmaların karşılaştıkları ekonomik sorunlara göre sınıflandırılmıştır. Yöre sakinlerinin tasarrufları, sadece yeni bir firmanın faaliyete geçmesine veya bir firmanın kurtarılmasına ya da gelişmesine yönelik olmakla kalmayıp, üretimde etkinliğin artırılması gibi amaçları da kapsayabilmektedir.

Yöresel tasarruf sistemi, firmalar için fon yaratmada yararlanılan klasik sistemlerden oldukça farklıdır.

Klasik sistemdeki "banka'nın" yerini, firmaya yardım görevini farklı düzeylerde yüklenmiş yöre sakinlerinin tasarrufları almaktadır.

Hisse senedinin değerine ve dağıtılan kâr-lara aşırı derecede hassas olan geleneksel hisse senedi sahibi yerine, ilk etapta katkıda bulunduğu firmanın gelişmesini düşünen, yöresel tasarruf sahipleri almaktadır. Anket sonuçlarına göre kendi yörelerindeki firmaların gelişmesi için tasarrufta bulunan yöre sakinlerinin firmaya bağlılıkları klasik hisse senedi sahibine göre daha ileri düzeyde bulunmaktadır. Yerel idarelerin tasarrufları teşvik etmedikleri veya bunlara katılmadıkları hallerde, firmaların sorunlarını yakından tanıyan bir firma görevlisi tasarrufların kullanımını yönlendirebilmektedir.

Firma yöneticileri, çoğunluğu o yörenin dışında bulunan anonim sermaye sahiplerine hesap vermemektedirler. Yöresel tasarruf sisteminde ise şirket faaliyetleri yöre halkı tarafından yakından takip edilebilmektedir.

Tasarruf sahiplerinin büyük bir kesitini oluşturan ücretliler, firmanın geleceğin-

den birinci derecede sorumlu bulunmaktadırlar.

Yerel yöneticilerin ve ücretlilerin büyük bir bölümünün bu tasarruflarda paylarının bulunması ve yöre tasarruflarından sağlanan bu fonların firmalara aktarılması, bir bakıma toplumsal tercihleri ve uzlaşmaları yansıtmaktadır.

Fransa'da, son yıllarda, bu yolla sağlanan kaynaklara oldukça sık rastlanmaktadır:

1150 nüfuslu Pleucadec'de biri 1975'de, diğeri 1978'de olmak üzere, sermayesinin yaklaşık olarak yarısı Pleucadec'lilerin tasarruflarıyla sağlanan iki şirket kurulmuştur. Bugün, bu iki şirket 300 kişiye yeni iş imkanı sağlamıştır.

Bir diğer örnek, 3500 nüfuslu Civray için verilebilir. Bu küçük taşra kasabasında, yöre halkının 530 bin frank tutarındaki tasarruflarıyla 25 ücretli çalıştıran özel bir klinik kurulmuştur.

TRONICO, SA yöresel tasarrufların etkinliklerine verilebilecek tipik bir örnektir. TRONICO, SA, Vandee'de faaliyet gösteren, elektronik parça üreticisi bir firmadır.

1972'de Marsel Dassault'un ve Atlantik kıyısındaki firmaların taleplerini karşılamak için bu yörede bir firmanın faaliyet göstermesi planlanmış, projenin finansmanı için gereken 300 bin frank Vandee belediyesinin katkılarıyla tüccar, esnaf, çiftçi ve emeklilerden oluşan 50 kadar tasarruf sahibi tarafından kısa bir sürede toplanmıştır.

Şirket, kurulduğu 1973 yılından 1976 yılına kadar, 45 kişi çalıştırmış, 1979'da firmadaki çalışan sayısını 100'e yükseltmiştir. TRONICO, SA'nın iş hacmi 8 yılda 10 kat artmıştır.

KAYNAK: Revue Française de Gestion/85

Japonya'da Teknoloji Pazarları (Teknopoller)

Japonlar yirmi birinci yüzyıla yepyeni bir şehirleşme planı ile giriyorlar: Teknopolis Planı, Japonya Uluslararası Ticaret ve Endüstri Bakanlığı'nın (MITI) 1983 yılından bu yana fiilen uygulamakta olduğu bu plan, imparatorlukta yeni teknoloji kutupları oluşturmayı amaçlıyor. Halen kurulu bulunan 14 teknopol, ülkenin Batı kıyılarında yoğunlaşmış bulunuyor. Bu teknopollerde 100 kişiden fazla işçi çalıştıran 46 binin üzerinde fabrika, toplam 33 milyon nüfus ve 107 üniversite yer almaktadır.

MITI'nin Teknopolis Planında, yol gösterici bir işlevi bulunmakta, teknolojik düzeydeki hedeflerle bu hedeflere ulaşmada kullanılan araçlar arasındaki denge, Bakanlığın endüstri çevreleriyle kurduğu işbirliği sayesinde sağlanmaktadır. Tokyo'daki Endüstriyel Yerleşim Merkezinin 1981 yılında yaptığı bir anketin sonuçlarına göre Araştırma ve Geliştirme (A-G)

faaliyetlerinin yöresel dağılımında görülen dengesizlikler teknik bilgilerin derlenmemesinden, piyasalar üzerinde bilgi elde edilememesinden, tamamlayıcı hizmetlerin yaygın olmayışından üretim birimleriyle diyalog kurulamamasından kaynaklanmaktadır. MITI'nin, A-G faaliyetlerini bütünleştirmedeki rolü, bu aşamada devreye girmektedir. Bu amaçla kurulan teknolojik ve ticari bilgi pazarı, bilgi akımını endüstri megalopollerinden küçük endüstri şehirlerine yaymaktadır.

Teknoloji pazarına giren tüm firmalar, A-G merkezlerinin çalışmalarına katılmaya, beher endüstri kolunu ilgilendiren Teknolojik bilginin oluşturulmasına ve ticareti yapılabilir ürünlerin arşivlenmesine katkıda bulunmaktadır. 1990 yılı hedeflerine göre, önümüzdeki beş yıl içerisinde beş bin firmanın Teknoloji pazarına katılması planlanmaktadır.

1983 Japonya'sında ulusal gelirin yüzde 2.8'i A-G harcamalarına tahsis edilmiştir. Bu oran Japonya'yı OECD ülkeleri arasında ikinci sırada tutmaktadır. Plan hedefleri bu oranın 1990 yılında ulusal gelirin yüzde 3'üne ulaşacağını göstermektedir.

Japonya'da A-G faaliyetlerinin yüzde 68.7'si endüstriler, yüzde 16.1'i üniversiteler, geri kalan kısmı da araştırma kuruluşları tarafından yürütülmektedir. MITI, ulusal A-G bütçesinin yüzde 12'sini almaktadır.

A-G bütçesinin yarısı milli eğitime, yüzde 25'i de Bilim ve Teknoloji Ajansına tahsis edilmiş bulunmaktadır.

MITI'nin 1983 mali yılında Teknopolis Planının gelişmesine ayırdığı bütçe 1.491 milyon Yen iken, bu rakam 1984'de 1.504 milyon Yen'e (yaklaşık 3.2 milyar Lira) ulaşmıştır.

MITI'ye bağlı bir kuruluş tesbit ettiği pilot bölgelerdeki sanayilerin gelişmesini finanse etmektedir. Bu kuruluş ayrıca, endüstriler, üniversiteler ve hükümet arasında müşterek araştırma projeleri oluşturmuş ve bu projelerin finansmanını üstlenmiştir.

Japon Gelişme Bankası ve Hokkaido-Tokoku Development Corp, 1982'den bu yana bölgesel gelişmeyi, verdikleri kredilerle teşvik etmektedirler. Bu kuruluşlar

öncelikli endüstrilere tüm teknopollerde kredi vermektedirler. MITI'nin dışında, inşaat, tarım ve su işleri ile ilgili Bakanlıklar da teknopolis planıyla ilintili bulunmaktadır.

2000'li yılların dünya ticaretinde, içerilmiş teknolojinin etkin bir rekabet aracı olacağına muhakkak gözüyle bakıldığı bir ortamda, Teknopolis Planı, Japon başarısının önümüzdeki yüzyılda da sürebileceğini haber vermektedir.

Kaynak: Revue Financière de Gestion 85.

Avrupa'da Yüksek Teknolojiye İlgi Artıyor

Avrupa komisyonu 10 AET ülkesindeki araştırma-geliştirme çalışmalarının koordinasyonunun sağlanması amacı ile Avrupa Teknoloji Topluluğu kurulması ile ilgili girişimde bulunmuştur. Yüksek teknoloji alanındaki gelişmeler ile artan rekabet, ortak endüstriyel standartlar, dış ticaret ve engellerden arındırılmış iç piyasalar ile ilgili AET politikaları arasında koordinasyon ve yüksek teknoloji için uygun bir ortam sağlanacaktır.

Planda gelecek 5 yıl içinde yüksek teknoloji geliştirmek için ayrılan AET bütçesinin 3 kat arttırılması öngörülmektedir. Araştırmalar, özellikle ABD ve Japonya'nın Avrupa'dan daha ileri olduğunu ve Avrupa ile bu ülkeler arasındaki teknoloji açığını büyüten alanlarda yoğunlaşacağını göstermektedir.

Araştırmaların arttırılması istenen alanlar şunlardır:

1. Enformasyon ve bilgisayarlar: Mikro elektronik ve optik üzerinde çalışmaların yoğunlaştırılması önerilmektedir. Enformasyon teknolojisinin geliştirilmesi için 1984-88 arasında kamu ve özel kaynaklardan 840 milyon pound ayrılması planlanmaktadır.

2. Bioteknoloji: Belli başlı alanlar canlılar arasında genetik ve biomoleküler çalışmalar, agroendüstri dalında iki sektörün entegrasyonu için çalışmalar ve sağlık uygulamalarıdır.

3. Yeni materyaller: Var olan materyallerin yeni uygulama alanlarının bulunması amaçlanmaktadır. Örneğin, komisyon 4 milyar dolar dolayındaki seramik piyasa-sının 10 milyara çıkabileceğini ümit etmektedir.

4. Optik-Lazer: Lazerin endüstriyel kullanımından kimya, ilaç ve enerji alanlarında kullanımına kadar yeni araştırmalar düşünülmektedir.

5. Belli başlı bilimsel araçlar: Yeni bilimsel araştırmalar için sinkrotron ışık jeneratörü yapımı gibi atomik araştırmaların geliştirilmesi planlanmaktadır.

6. Telekomünikasyon: Tüketicilere daha uygun fiyatlar ile hizmet edebilmek için telekomünikasyon hizmetleri geliştirilebilir.

7. Taşımacılık: Süpersonik hava taşımacılığı, yüksek hızda trenler gibi yeni ulaştırma vasıtaları güvenlik, hız, enerji tasarrufu gibi konular da göz önünde bulundurularak geliştirilecektir.

8. Uzay çalışmaları: Astronomiden, iklim şartlarının analizine kadar çeşitli hizmetler verebilecek uydular ile ilgili çalışmalar yapılacaktır.

9. Okyanus ve Jeolojik ürünler: Karada ve denizde tabii kaynakların daha iyi kullanımı ile yer kabuğunun yapısını inceleyen projeler geliştirilecektir.

10. Eğitim teknolojisi: Eğitim alanında kullanılmak üzere yeni teknolojilerin geliştirilmesi için 7 yıllık bir program önerilmektedir.

Kaynak: Financial Times

Bilgisayar ve İstihdam Kaybı

Sekiz ülkede yapılan bir araştırma bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ile istihdam imkanlarının daralabileceğini ortaya çıkarmıştır. Sadece, ABD'de ankete cevap verenlerden yüzde 50'si bu teknolojinin gelişmesi ile yeni işler yaratılacağını belirtmiştir. Araştırmanın belli başlı sonuçları şöyle özetlenebilir:

İngiltere, Fransa, Norveç, İspanya ve ABD'de araştırmayı cevaplayanların yüzde 50'si bilgi işlem sistemlerini kullanabilmek için yeniden eğitime istekli olduklarını belirtmişlerdir. Batı Almanya ve Japonya' da ise yeni gelişen teknolojiye karşı belirgin bir karşı koyma vardır.

Genel kanı bilgi bankalarının gizliliği ihlâl edecek şekilde kullanılabileceği yönündedir.

Tüm ülkelerde bilgi işlem sistemlerinin tekdüze işleri yok edeceği inancı yaygındır. İtalya ve OECD tarafından Bakanlar seviyesinde düzenlenen bir toplantıda ekonomik kalkınmanın yeni teknolojilerin geliştirilmesi ile yakından ilişkisi olduğu açıklanmıştır. Toplantıya katılanlar şu konularda fikir birliği sağlamışlardır:

1. Her ne kadar kısa vadede istihdamda bir azalma olabilirse de yeni bilgisayar teknolojileri beraberlerinde yeni istihdam imkânları getirmektedirler.

2. Toplumun, evde ve işyerlerinde yayılmış bulunan yeni teknolojileri kabul edip etmeme seçeneği yoktur. Esas sorun bu teknolojinin en etkin şekilde nasıl kullanılacağıdır.

Araştırma Amerika'lıların bilgi işlem sistemlerine (cevap verenlerin yüzde 37'si) Batı Almanlara (yüzde 11) ve Japonlara (yüzde 14) göre daha fazla aşına olduklarını göstermiştir.

Yeni teknolojinin yeni yeni işler yaratacağı ancak bunların bugünkülerden farklı olacağı belirtilmektedir. Bu nedenle istihdamın hemen artması beklenmemelidir.

İtalya dışındaki tüm ülkelerde bilgisayarların gün geçtikçe kişilere ait gizli bilgilere karşı bir tehlike olarak görüldüğü anlaşılmıştır. İngiltere, Fransa ve ABD'de araştırma kapsamındakilerin hemen hemen üçte ikisi kişisel mahremiyetin bilgisayarlarca ihlal edildiğini öne sürmüştür. Japonya'da çeşitli bilgilerin genel olarak halka açık olmaları nedeni ile özel bilgilerin herkese açıklanması sorunu ortaya çıkmamıştır.

Araştırma ile ortaya konan diğer bir nokta yeni teknoloji konusunda çalışanların yeniden eğitim görmeleri gereğidir. İşsizliğin yüzde 10'un üzerinde olduğu Fransa'da, anket cevaplarından yüzde 60'ı iş olduğu takdirde yeniden eğitime hazır oldukları yolundadır. İngiltere, Norveç, İspanya, ABD ve İtalya'da da cevapların hemen hemen yarısı aynı yöndedir.

Almanlar daha tutucu olduklarından, bu konuda pek istekli değillerdir. Ayrıca eği-

tim saatlerinin iş saatleri dışında ve hafta sonu olmamasına özen gösterirler. Öte yandan araştırma kapsamındakilerin çoğu bilgisayarların günlük hayatı olumlu etkileyeceği görüşündedirler.

Yeni bilgisayar teknolojilerinin uygulanmasını önleyen çok çeşitli nedenlerden söz edilmektedir. Örneğin, okullarda bilgisayarın yaygınlaştırılması için geniş bir program uygulayan Fransa'da, bu makinelere karşı genel bir olumsuz önyargı olması en büyük engel olarak görülmektedir. Japon'larm yüzde 10'u, Norveçlilerin yüzde 39'u ve Almanların yüzde 38'i bu konuda bir fikir beyan etmemişlerdir.

İngilizlerin dörtte üçü, bilgisayar kullanımının yaygınlaşmasını işçi sendikalarının önlediğini, Amerikalıların ve İtalyanların üçte biri ise politik liderlerin yeni teknolojilerin gelişmesini engellediklerini ileri sürmüşlerdir. ABD'nde ise, sadece gençlerin değil büyüklerin de eğitiminde önemli rol oynayan, bazı hallerde işte eğitimi (Job training) de üstlenmiş bulunan okulların yeni teknolojilerin yeterince uygulamadıklarını zikretmeleridir. Ancak ankete cevap verenlerden çoğu bu makinelere karşı ge-